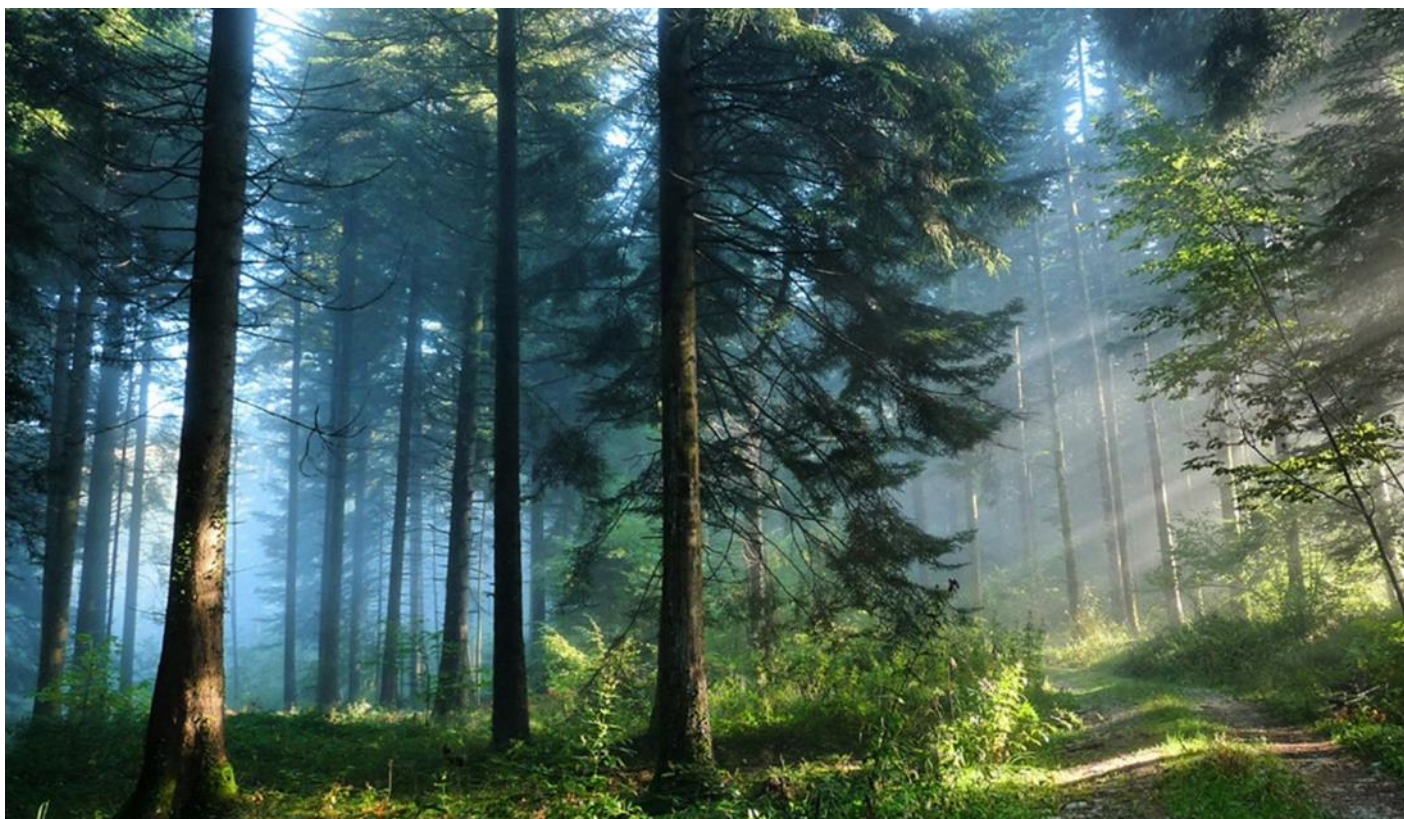

Handlingsplan for energi, klima og miljø 2022-2034

Vedtatt av Kommunestyret xx.xx.2022
Sak XXX/22

Innhold

1 Innledning.....	3
Definisjon av begreper innen for energi, klima og miljø	6
Kommunens myndighet og plikter	6
Rammer for planarbeidet:	7
Visjon:.....	9
Målsetting:	9
2 Handlingsplan for avfall, gjenvinning og avløp	10
3 Handlingsplan for virksomheten Åsnes Kommune.....	11
4 Handlingsplan for transport og infrastruktur.	12
5 Handlingsplan for bygg.....	13
6 Handlingsplan for Jordbruk.....	14
7 Handlingsplan for Skogbruk.....	15
8 Handlingsplan for Biologisk mangfold	Feil! Bokmerke er ikke definert.
9 Handlingsplan for Støy	16
10 Handlingsplan for klimatilpassning.....	17

1 Innledning

Energibruk og utslipp av klimagasser er viktige, globale miljøspørsmål. FNs to graders mål innebærer at klimagassutslippene per verdens borger må reduseres til 2 tonn per år innen 2050. I dag er utslippene av klimagasser per innbygger i Norge over 10 tonn per år. Svarene på denne utfordringen ligger delvis i lokale tiltak.

Denne planen tar utgangspunkt i FN s bærekrafts mål. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine.

Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.

Følgende bærekraftsmål er relevante for Åsnes kommune sin midlertidige handlingsplan for Energi, klima og miljø:

- Mål 6: Rent vann og gode sanitærforhold
- Mål 7: Ren energi for alle
- Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Mål 9: Innovasjon og infrastruktur
- Mål 11: Bærekraftige byer og samfunn
- Mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon •
- Mål 13: Stoppe klimaendringene
- Mål 14: Liv under vann
- Mål 15: Livet på land
- Mål 17: Samarbeid for å nå målene

Hovedfokus vil være mål 6, 7, 14, 15 og 17.

Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle.

<https://gemini.no/kronikker/prosjekt-anti-plast/>. Vi kan halvere plastforbruket vårt ved noen enkle forandringer i hverdagen, skriver miljøpsykolog Isabel Richter i denne kronikken.

Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris. De siste tiårene har vi sett en stor forbedring, men hvert syvende menneske i verden mangler fremdeles tilgang på elektrisitet. Ren energi tar sakte, men sikkert over for fossile brennstoff. Likevel er det fremdeles langt igjen. Solcellepaneler og vindmøller på eget tak blir antagelig vanlig i framtiden. Men det er vrient å produsere stabil strøm fra små kilder. Elektriske apparater kan lett skades.

Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Satsing på infrastruktur, innovasjon og ny teknologi er helt sentralt for at vi skal møte utfordringene dette byr på. For å gi lik tilgang på muligheter må vi gi enda flere mennesker tilgang på eksisterende og nye løsninger.

Ettersom byer, forbruk og antall mennesker vokser, blir det stadig tydeligere at vi må finne måter som ikke ødelegger planeten vår. Vi må gjenvinne ressurser og helst senke forbruket. I de gigantiske byene som vokser frem, konsentreres også ofte fattigdom på små arealer. For å løse dette kreves politisk vilje og forskning som kan finne løsninger.

Forskning viser at forbrukerne er ansvarlig for mer enn 60 prosent av klimagassutslippene på kloden, og opptil 80 prosent av verdens vannforbruk.

Mål 13 Stoppe klimaendringene "Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem". Dette målet har 5 del mål. Disse og mer informasjon om FNs bærekraftsmål finner du her:

<https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Klimaendringer er et globalt spørsmål og kjenner ingen landegrenser. Derfor må vi også finne globale løsninger. I tillegg til å kutte utslipp og fange og lagre CO₂, må det satses langt mer på fornybar energi og annen ren energi.

Forskerne i FNs klimapanel mener at to graders temperaturøkning er grensen for hva naturen kan tåle. Stiger temperaturen mer enn det vil klimaendringene bli ukontrollerbare. På klimatoppmøtet i Paris i 2015 ble verdens ledere derfor enige om en ny avtale. Der forplikter landene seg til å gjøre alt de kan for at temperaturen ikke skal stige mer enn to grader, og helst ikke mer enn 1,5. Parisavtalen er en internasjonal avtale som skal sørge for at verdens land klarer å begrense klimaendringene.

Les mer om klimaavtalen her:

<https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/parisavtalen>

Vi er vant til å leve i samarbeid med vannet (hav, elver og innsjøer), men i dag er utfordringene annerledes. Havene, elvene og innsjøene forsures og forsøples. Fiskebestandene krymper. Samtidig er vi helt avhengige av havene, elvene og innsjøene for å skaffe mat, men også fordi de bidrar til klimabalansen. Skal vi forvalte havene, elvene og innsjøene på best mulig vis, må vi ha kunnskap. Den kunnskapen vil vi bidra til å skaffe.

Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

Verdsomfattende nedgang i bier og andre insekter utgjør en dramatisk trussel for matproduksjon og biologisk mangfold, men planter ser ut til å kunne tilpasse seg utfordringene. I alle fall på kort sikt.

Uten samarbeid vil ingen av de andre 16 punktene finne noen løsning.
Bærekraftmålene er selve menneskehetens utfordringer.

Definisjon av begreper innen for energi, klima og miljø

Energi:

Energi (fra gresk ενέργεια (energeia), styrke) er evnen til å utføre arbeid, hvor arbeid er definert som kraft anvendt gjennom en strekning. Energi kan ikke bli borte eller oppstå. I denne planen er energi brukt i forhold til energi reduserende tiltak (ENØK-tiltak), som igjen går rett inn som klimatiltak.

Klima:

Klima er mønsteret i temperatur, nedbør, vind, luftfuktighet, evaporasjon og lufttrykk målt over lengre tidsperioder. Klima er forskjellig fra vær som er kortidsmålinger av de samme klimaparameterne nevnt over. Klima i denne planen er i hovedsak for å holde klimagassutslippene på et nivå som ikke skal gå over 2 grader celsius på Verdensbasis. Klimagassutslipp er utslipp til luft av klimagasser, det vil si gasser som påvirker atmosfærens evne til å holde på varmen (drivhuseffekten) og dermed klodens klima.

Miljø:

Miljø er en betegnelse for de ytre omgivelsene individer lever i. Det kan brukes om mange slags ytre omgivelser, både menneskeskapte (bomiljø, arbeidsmiljø etc.) og naturlige. Når ordet brukes på egenhånd er det gjerne naturlige miljø det er snakk om.

I denne handlingsplanen bruker vi ordet miljø i forbindelse med det naturlige miljøet. Områder som vannmiljø, biologisk mangfold, natur mangfold med mer. Bomiljø er også en del av dette og da spesielt innenfor støy og lys problematikk for dyr og mennesker.

Miljøutslipp kan være for eksempel utslipp av giftige og eller forurensede stoffer (olje relaterte produkter, giftig stoffer og lignende), men det kan også være for eksempel, dumping av forurensede masser.

Klimanøytral:

Klimanøytralitet innebærer at man ikke slipper ut mer klimagass i atmosfæren enn det man greier å fange opp eller fjerne.

Norge har ivret for et mål om «netto null», eller klimanøytralitet, innen 2050.

Norges klimamål:

Norge skal ifølge klimaloven redusere klimagassutslippene med minst 40 prosent i 2030 sammenlignet med 1990. For 2050 skal målet være en reduksjon av klimagassutslippene med 80 til 95 prosent i forhold til 1990. Det betyr at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050.

Kommunens myndighet og plikter

Kommunen er planmyndighet, reguleringsinstans og tilrettelegger. Med bakgrunn i dette har kommunen plikter og muligheter for å skape bærekraftig samfunnsutvikling. Den kan aktivt bruke de virkemidler den rår over i sine ulike roller. Dette er i hovedsak:

- Egen organisasjon og virksomhet.
- Lokal forvaltningsmyndighet av Plan- og bygningsloven, utnytte mulighetene det gir.
- I undervisningsrollen, gi kunnskap til skoler og barnehager om klima og energi.
- Være pådriver overfor lokalt næringsliv, slik at disse gjennomfører tiltak.
- Være pådriver overfor egen befolkning og lokale organisasjoner slik at disse gjennomfører tiltak.

- Være pådriver overfor nabokommuner, fylkeskommune og stat. Spesielt relevant for transportløsninger og samferdsel.
- Gjennom informasjonsspredning, sikre oppfølging av klima- og energiplan og informere om utviklingen internt og eksternt.
- Gjennom innkjøp vise vilje til å betale for eventuell merkostnad for mer miljøvennlig leveranse.

Rammer for planarbeidet:

Nasjonale føringer og internasjonale avtaler

Kommunene har flere føringer fra nasjonalt hold for hvordan en klimaplan skal utarbeides og revideres, samt for gjennomføring av tiltak. De viktigste er disse:

Nasjonale/Internasjonale føringer	Innhold
Kyotoprotokollen 1997	37 land har forpliktet seg til innen 2012 å redusere sine klimagassutslipp. Norge ratifiserte protokollen i 2002, og forpliktet seg til å begrense sine utslipp i perioden 2008-2012 til maksimalt 1 % over utslippsnivået i 1990.
Paris-avtalen 2015	Avtalen gjelder fra 2020 og det overordnede målet er å begrense den globale oppvarmingen til 2 °C i forhold til 1990-nivået, og helst ikke mer enn 1,5 °C. Verdens nasjoner har et felles mål om å være klimanøytrale innen 2100
Klimaforliket 2012	I St.meld. 21 (2011-2012) vedtok Stortinget klimamål om kutt av klimagassutslipp med 20 % innen 2020 i forhold til 1990, og å oppnå karbonnøytralitet innen 2050. I mars 2015 vedtok Stortinget at Norge slutter seg til EU's klimamål om å kutte klimagassutslipp med minst 40 % innen 2030 i forhold til 1990 (St.meld. 13 (2014- 15))
Lov om klimamål (klimaloven) LOV-2017-06-16-60	Angir mål om lavutslippssamfunnet innen 2050 og reduksjon av klimagassutslipp med minst 40 % sett i forhold til 1990.
Nasjonale forventninger	En aktiv kommunal planlegging kan bidra til å redusere klimagassutslippene. Regjeringen forventer at kommuner og fylkeskommuner bidrar til reduserte klimagassutslipp, og til energiomlegging/energieffektivisering gjennom planlegging og lokalisering av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester. Det forventes også at det tas hensyn til klimaendringer, risiko og sårbarhet i samfunns og arealplanlegging og byggesaksbehandling
Statlige planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning	Kommunene, fylkeskommunene og staten skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning). Klimatilpasning og utslippsreduksjoner må sees i sammenheng der det er relevant. Det er viktig å planlegge for løsninger som både reduserer utslippene og reduserer risiko og sårbarhet som følge av klimaendringer. Som følge av plan- og bygningsloven og Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging, er arbeidet med klimagassreduksjoner inkludert i kommunenes faste oppgaver, som en del av det ordinære planarbeidet og styringssystemet
Statlige retningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging	Retningslinjen legger spesiell vekt på fortetningspolitikk og boligbygging, og skal sikre samordnet utbyggingsmønster og transportsystem slik at transportbehovet kan begrenses og det legges til rette for klima- og miljøvennlige transportformer
Landbrukets rolle	Landbruket og klimautfordringene er spesielt vurdert i St.meld. 39 (2008-2009) Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen □ «Det grønne skiftet»
Veikart for grønn konkurransekraft	Som en del av regjeringsplattformen til regjeringen Solberg (2013-2017) ble begrepet «Det grønne skiftet» introdusert. Dette er sentralt i forståelsen av hvordan lavutslippssamfunnet i 2050 skal nås. En del av det grønne skiftet innebærer å finne «virkemidler som stimulerer til klimavennlig omstilling i norsk næringsliv»

Nasjonale/Internasjonale føringer	Innhold
Offentlige anskaffelser	Innkjøpere er i Norge pålagt å ta miljøhensyn ved innkjøp. Plikten er nedfelt både i lov om offentlig anskaffelser og tilhørende forskrift. I lov om offentlige anskaffelser skal kommunene under planleggingen av den enkelte anskaffelse ta hensyn til livssyklus kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen. Forskriften presiserer at det skal stilles konkrete miljøkrav til produkters ytelse eller funksjon

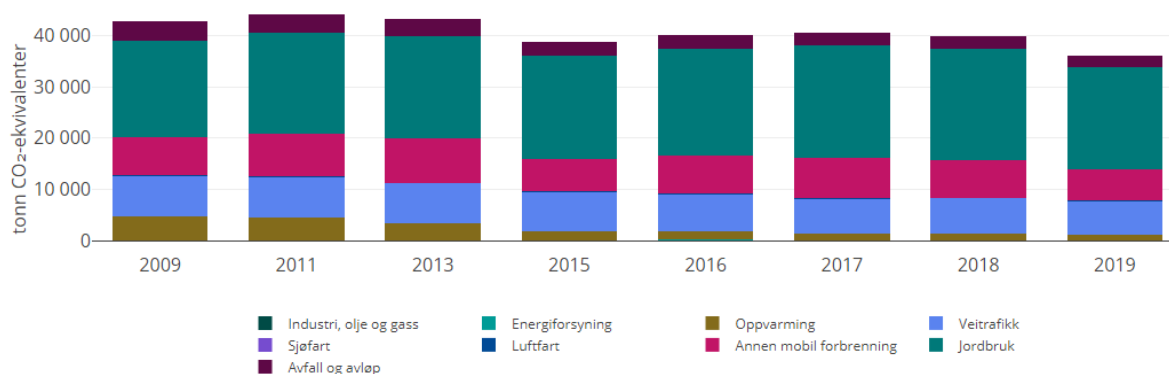
Regionale føringer

Innlandet fylkeskommune har et regionalt overordna ansvar for å bidra til å redusere klimagassutslippene. Klima- og energiplanen for Hedmark fylke ble vedtatt i fylkestinget i 2009. Planen har status som fylkesdelplan, og den er i to deler; del 1: Status og fakta og del 2: mål, tiltak og aktiviteter. Del 2 ble revidert og vedtatt i 2016. Hovedmålet er at Hedmark skal være klimanøytral innen 2030, som betyr at menneskeskapte klimautslipp skal nøytraliseres gjennom utslippsreduksjoner og karbonbinding.

Kommunale/ lokale føringer

Kommunale/lokale føringer	Innhold
Planstrategi	Planstrategien slår fast at det skal utarbeides ny klima og energiplan for Åsnes. Her skal mål for reduksjon i energiforbruk og klimaavtrykk innarbeides.
Kommuneplanen: samfunns- og arealdel	Den nasjonale miljøpolitikken medfører forpliktelser for kommunesamfunnene. Lokal Agenda 21 omhandler hvordan bærekraftig utvikling kan settes inn i lokal sammenheng – inn i dette årtusenet.
RIIK innkjøpsstrategi	Kongsvinger regionens anskaffelsesvirksomhet skal bidra til miljøvennlige løsninger og til å oppfylle målsettingene i kommunenes klimaplaner med bærekraftige løsninger.

Klimagassutslipp i Åsnes kommune:

Figuren illustrerer Åsnes sitt samlede klimagassutslipp fordelt på ulike sektorer. Det høyeste

utslippet er knyttet til jordbruk (grønn), som til sammen slapp ut 19 928 tonn CO₂-eq (ca. 55 % av totale utslipp i 2019). Det nest høyeste utslippet er knyttet til vegtrafikk (blå). Sektoren slapp ut 6780 CO₂-eq (19 % av totale utslipp). Annen mobil forbrenning og avfall og avløp er nummer tre og fire og står for henholdsvis 17% og 6 % av totale utslipp.

Visjon:

I kommuneplanens samfunnsdel trekkes det opp en visjon: Åsnes inkluderende og miljøbevisst. Det er nødvendig med klare holdninger og prioriteringer i forhold til den utvikling, de strategier og tiltak som energi-, klima- og miljøplanen angir. Landets nasjonale forpliktelser og egne prioriteringer skal konkretiseres og følges opp med lokale tiltak.

Målsetting:

Hovedmål: «Kommuneorganisasjonen skal være klimanøytral i 2028. Åsnes (sivilsamfunn og næringsliv) skal være klimanøytrale i 2033.» «Åsnes skal innen 2033 oppnå: • Økt årlig langsiktig binding av CO₂ i stående skog og i langsiktige tre baserte konstruksjoner. • 30 % reduksjon i kommunens klimagassutslipp tilsvarende 12.800 tonn CO₂ ekvivalenter årlig, jfr. 2009 nivå.»

Åsnes kommune har utarbeidet Handlingsplan for utbedring av private avløpsanlegg.

<https://www.asnes.kommune.no/tjenester/tekniske-tjenester/veg-gatelys-vann-og-avlop/avlop/privat-avlop/tilsyn-og-opprydding-private-avlopsanlegg/>

Det er valgt å ikke målsette de enkelte tiltak i denne planen grunnet at dette skal komme frem i klimabudsjettene for de kommende årene.

2 Handlingsplan for avfall, gjenvinning og avløp

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Bygge ny gjenvinningsstasjon i Solør.	Solør interkommunale renovasjonsselskap har planer om bygge ny gjenvinningsstasjon for ivaretar dagens krav og håndtering.	Bedre åpningstider og lettere avfallshåndtering, som vil gi mindre brenning og mere gjenvinning.	2022-2025
Håndheve ulovlig brenning og lagring av avfall med virkemidler som bøter og anmeldelse.	I Åsnes kommune blir det årlig brent store mengder med avfall/søppel hvert år og vi må rette en stor innsats for å bekjempe dette. Det vil være nødvendig med infomøter om problemene ved brenning i tillegg vil det bli utstedte bøter og forelegg ved klare brudd.	Redusere ulovlig brenning av avfall. økt tilsyn	2022 ->
Hensiktsmessige tjenester i kommunen vedrørende avfallshåndtering.	Kommunalt samarbeid sammen Solør Renovasjon IKS	Vil trolig medføre mindre dumping og mindre ulovlig brenning av avfall.	2022 ->
15 % landbruksplast leveres ikke til gjenvinning.	Effektiv mottak av landbruksplast	Informasjon til bønder og samarbeid mellom næringen og SOR	2022->
Rydde opp i nedlagte avfallsdeponi.	Hindre utslipp fra nedlagte avfallsdeponier.	Kartlegge og rydde opp	2022->
Redusere Solørs klimautslipp fra blant annet jordbruket og Renovasjonsselskapet.	Biogassanlegg	Utrede realisering av et biogassanlegg i Solør.	2022-2028
I Åsnes finnes det ikke tømmestasjon for avløpsvann fra bobiler, fritidsbåter m.m.	Etablering av kjemisk tømmestasjon	Bygge et en kjemisk tømmestasjon i tilknytting til Færder Camping.	2022-2023

3 Handlingsplan for virksomheten Åsnes Kommune

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Kommuneorganisasjonen må redusere klimautslippet sitt.	Skal fase ut fossile kommunale kjøretøy. Kommunen kjøper inn klima- og miljøvennlige tjenester og produkter. Fossilfri/utslippsfri Byggeplass Livsløpsanalyser på kommunens bygninger. Bildeling av kommunens biler.	Overgang til fossilfrie kjøretøy på deler av kjøretøyparken til Åsnes kommune. Redusere tjenestereiser 30 % vekting på klima og miljø ved alle anskaffelser. Kreve bruk av klimanøytrale materialer i byggeprosjekter. Utrede muligheten for en bildeling av kommunens bilpark.	2022-> 2023->
Matsvinn i kommunal sektor	Skal redusere matsvinnet	Kaste mindre mat og gjenvinne mere av det som kastes.	2022->
Kunnskapsnivå om energi, klima og miljø er for lavt.	Skal øke kunnskapen	I skolen skal klima og miljø være en viktig del av læreplanen. Informasjonskampanjer mot den øvrige befolkningen.	2022->
Behov for å redusere kommunens energi forbruk.	ENØK i kommunale bygg og anlegg Solenergi	Overgang til led belysning. Skal installere vannbåren varme ved nybygg og større rehabiliteringer og koble til lokal fornybar varme eller varmepumper. Installasjon av solenergianlegg som bidrar til byggets energiforsyning ved kommunale bygg.	2022->

Redusere utslipp og bedre helse.	Det legges til rette for bruk av sykkel til jobben i kommunen.	Etablere støtteordning for bruk av sykkel.	2022->
Samarbeid	Kommunen skal samarbeide mer med lag, foreninger og virksomheter som arbeider for klimautslipp og bedre miljø.	Bidrar til økt fokus og mindre fotavtrykk på klima og miljø.	2022->
Synliggjøre kostnader, klima og miljøbesparelse og resultater av tiltakene	Utarbeide energi, klima og miljø budsjett.	Implementer en energi, klima og miljøbudsjett, som skal innlemmes i budsjettet for Åsnes kommune	2022-2023

4 Handlingsplan for transport og infrastruktur.

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Redusere Åsnes kommune sitt totale klimautslippet.	Etablere Landsbysykler til utlån.	Utplassere «stasjoner» med utlån av sykler i området fra Kjellmyra/Sønsterud i øst til Arneberg/Sundenga i vest.	2022->
	Fiberutbygging.	Fiberutbygging som sparer transportkostnader og utslipp.	2022-2024
	Bruk av fossile kjøretøy.	Lage kampanjer der man fremmer alternativer til å bruke kjøretøy og heller gå eller sykle.	2022->
	Forprosjekt om en klimanøytral næringspark i Solør	Mulighetsstudie for en eller to klima nøytrale næringsparker i Solør.	2022-2023

5 Handlingsplan for bygg

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Redusere klimagassutslipp.	Gjenbruk av bygg	Skal gjenbruke bygg i så stor grad som mulig. Ved renovering av bygg minsker klimautslippene i størrelsesorden sirka 50% i forhold til rivning og oppsett av nye bygg. Følge opp utfasing av mineralsk fyringsolje.	2022->
	Forbud mot bruk av mineralsk Fyringsolje.		2022-2023
	Lokalt forbud mot bruk av fossilt drivstoff til oppvarming og tørking på byggeplasser.	Skal bruke «grønn energi» til oppvarming og tørking av bygg.	2022->
	Økt bruk av solenergi.	Legge til rette for økt bruk av solenergi. Informasjon og rask avklaring i byggesaker	2022->

6 Handlingsplan for Jordbruk

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Redusere utslippene fra jordbruket (jamfør Landbrukets Klimaplan)	Redusere klima- og miljøavtrykket innenfor jordbruket med 15% pr produsert enhet	Klimarådgiving på gården • Miljøvennlig og bærekraftig føring, avl og friske dyr • Drenering • Fossilfri maskinpark • Fossilfri oppvarming • Optimal bruk av gjødsla • Biogass • Øke karboninnholdet i jord • Ta i bruk ny climateknologi • Øke antall daa omfattet av klima- og miljøordningene i jordbruket	2022->
Begrense avrenning til sjøer og vassdrag. Bidra til å opprettholde og øke det biologiske mangfoldet.	Unngå forringelse og heve miljøtilstanden i elver og sjøer (jfr. Vannforvaltningsplan) ved miljøforbedrende tiltak.	• Effektive tiltak mot avrenning (kantsoner, drenering, hydrotekniske tiltak) • Kompetansebygging i forvaltning og næring	2022->
Redusere ressurser på avveie (særlig plast og metall)	100% gjenvinning.	Etablere hensiktsmessige innsamlingsordninger	2022->

7 Handlingsplan for Skogbruk

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Øke karbonopptaket i skog og bidra til fortsatt utvikling av en viktig næring i regionen.	Bærekraftig skogbruk som sikrer lagring av karbon.	• Intensivere planteaktiviteten • Øke vekst og karbonopptak og produksjon ved gjødsling • Aktiv skjøtsel som øker nettotilvekst	2022->
Redusere utslipp	Fossilfri og biodiesel på maskinparken. Utslipp av klimagasser fra skogsmark og myrareal. Redusere utslipp av klimagasser ved arealbruksendringer	Informasjon om og tilrettelegging for energieffektiv kjøring. Utbedre flaskehalser på skogsbilvegnettet. Ingen ny drenering av myr. Vurdere restaurering av tidligere myrområder Ved nydyrking over 50 daa skal det utarbeides konsekvensanalyse med tanke på klimagassutslipp.	2022-> 2022-> 2022->

8 Handlingsplan for Biologisk mangfold

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Bekjempelse rødlistede arter	Hindre spredning av rødlistearter.	• Informasjon • Samarbeid med grunneier og vegmyndigheter • Utprøving av ulike metoder for bekjempelse	2022->
Sikre leveområder for pollinatorer. Sikre levedyktige bestander av villbier og pollinerende insekt.	Reduksjon av artsmangfold og antall pollinatorer innen hver art er alarmerende. Iverksetting av nasjonal pollinatorstrategi.	• Kunnskap og fokus • Ta i bruk tilskuddsordninger for pollinator soner	2022 ->
Ta vare på truede arter i norsk fauna.	Tiltak som hindrer ulovlig kjøring i utmark.	• Utarbeide klare regler • Skilting • Informasjon	2022->

9 Handlingsplan for Støy

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Redusere Støy	Generell støy i tettbebyggelse.	Ny Revisjon av politivedtekter, der regelverket blir spisset mot støy i tettbebyggelse.	2022-2024

10 Handlingsplan for klimatilpassning

Hvorfor	Hva	Hvordan	Når
Minimere skadeomfanget av en eventuell flom.	Flomverken Ballnes.	Legge til rette for å håndtere flom i Glomma.	2022->
Minimere skadeomfang ved styrtregn og flom.	Overvannshåndtering: Utskifting og fornyelse av stikkrenner. Gjenåpning av bekker, som har blitt lagt i rør. Hindre blokkering på vinterstid.	Skal skifte ut stikkrenner på grunn av for lite tverrsnitt og/eller på grunn av alder. Gjenåpning av bekker som har blitt lagt i rør. Snø og is kan blokkere vannveier og sluk, slik at regn eller smeltevann finner nye veier.	2022-> 2022-> 2022->

